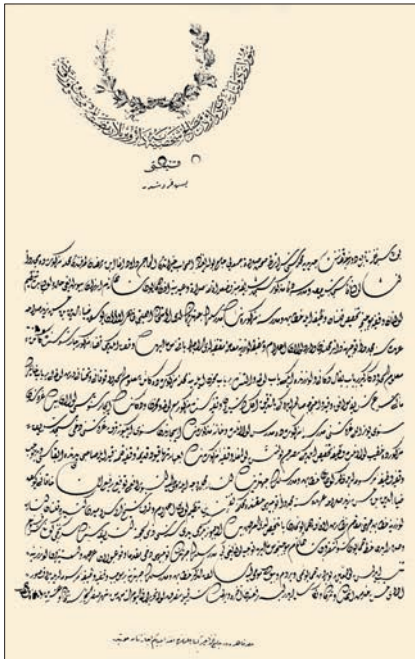

yazdığı eserlerle ortaya koyduğu eğitimciliği ve zaman zaman yaptığı idareciliğiyle çok yönlü bir kişilik sergilemiştir. İlmî birikimini ortaya koyan tefsir ve hadise dair çalışmaları, Fransız Devrimi'ni besleyen filozofların fikirlerine yer verdiği ve devrin tabiatçı yaklaşımlarını eleştirdiği felsefi nitelikteki eserleri, çocukların İslâmî terbiyeye göre yetiştirilmesi ve toplumda İslâm ahlâkının korunması amacıyla yazdığı pedagojik ve ahlâka dair eserleri, İslâm tarihine dair çalışmaları, kendisinin herhangi bir fikre körü körüne bağlanmadığını gösteren ilim anlayışının birer tezahürüdür. Ezher'de eğitim gören ikinci nesil Medresetü'n-nüvvâb hocalarından hiçbirinin İslâmî ilimlerin yorumunda onun kadar başarılı olamadığı söylenebilir. Ayrıca ıslah yanlısı tutumuyla bid'at ve hurafelere karşı çıkmış, bazı istisnalar dışında bütün Medresetü'n-nüvvâb mezunlarına hocalık yapmıştır.

Eserleri: *Tabiiyyûn, Dava ve Gayeleri* (Cemâleddîn-i Efgânî ile Muhammed Abduh'un fikir ve değerlendirmelerinin tercümesi, Şumnu 1923), *Vahdâniyyet-i İlahiyyenin Burhanları* (1930), *Vasiyyetü'l-İmâm 'Alî b. Ebî Tâlib li'bnihî'l-Hasan* (1930), *İthâfû's-şâlihîn ve's-şâlihât bi-nuḥbeti'l-ezkâr ve'd-da'avât*

Yusuf Ziyaeddin Ersal'ın Ezher Üniversitesi'nden aldığı icâzetnâme

Yusuf Ziyaeddin Ersal'a Sultan V. Mehmed tarafından verilen berat

(1930), *Târîh-i İslâm* (I, 1932), *ed-Dürü'l-munazzam* (1933; *Kütüb-i Sitte*, Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'i ve Dârekutnî'nin *es-Sünen*'inden seçme hadisler ihtiva eder), *Terbiye-i Diniyye* (1936), *el-Usûlü'l-Mer'iyye fi'l-Mürâfeâtî's-Şer'iyye* (1937), *İlm-i Ahlâk* (Sofya 1940), *Telhisü'l-füsûl fi usûli hadisi'r-Resûl* (Sofya 1941; Medresetü'n-Nüvvâb'da okutulmak üzere hazırlanan hadis usulüne dair bir eserdir), *ed-Dürerü'l-muntekâh fi şerhi'l-Mirkât fi 'ilmi usûli'l-fıkh* (Sofya 1941), *Şeyh Ahmed Vasiyyetnamesinin Tenkidi* (Ankara 1956), *Müslümanlıkta Taharet ve Namaz* (Ankara 1959), *Cuma Günü ve Namazı* (Ankara 1959), *Ve'l-Asr Sûresi'nin Tefsiri* (Ankara 1960), *Vahiy ve Risâlet* (Ankara 1960), *Câmiu'l-künûz-Ahlâkî Hadislerden Seçmeler* (der. Ali Vâhid Üryânî, trc. Y. Ziyaeddin Ersal, I, Ankara 1960).

BİBLİYOGRAFYA :

Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi'ndeki özlük dosyası; Osman Keskiöğlu, *Bulgaristan'da Türkler: Tarih ve Kültür*, Ankara 1985, s. 91; Bilâl N. Şimşir, *Bulgaristan Türkleri: 1878-1985*, Ankara 1986, s. 17-61; Osman Kılıç, *Kader Kurbanı*, Ankara 1989, s. 65-66; Mahir İz, *Yılların İzi*, İstanbul 1990, s. 356-358; Haşim Ertürk – Rasim Eminoğlu, *Bulgaristan'da Türk-İslâm Eğitim ve Kültür Müesseseleri ve Medresetü'n-Nüvvâb*, İstanbul 1993, s. 31; A. Popovic, *Balkanlar'da İslâm*, İstanbul 1995, s. 79; Hasan Yeşilova, *Bulgaristan Türkleri ve Osmanpazarı Bölgesi*, Ankara 1997,

s. 40; Mustafa Bektaşoğlu, *Düzceli Âlim Yusuf Ziyaeddin Ersal: Hayatı ve Eserleri*, Ankara 2005; Hasan Basri Çantay, "Kur'an-ı Kerim Tercümesi Hakkında İntikadlar", *İslâm*, V/57, Ankara 1962, s. 261-291; Sadi Bayram – Hayrettin Ersal, "Bulgaristan'da Müftü Yardımcısı Yetiştiren Bir Vakıf Kuruluşu: Nüvvap", *VD*, sy. 20 (1988), s. 415; İbrahim Hatiboğlu, "Bulgaristan'da Çok Kültürlü Ortama Geçişte İslâmî İlimlerin İnşâi Yorumu: Yusuf Ziyaeddin Ezherî Modeli", *Diyanet İlmî Dergi*, XL/3, Ankara 2004, s. 71-84.

MUSTAFA BEKTAŞOĞLU

ERTAŞ, Neşet

(1938-2012)

Halk türküleri sanatçısı.

Kırşehir'in Kırtıllar köyünde doğdu. Babası, kadim uzun hava formu olan bozlak okuma geleneğinin "abdal ağzı" yorumunda usta icracılardan Muharrem Ertaş, annesi Keskin'in Hacıobası köyünden Döne'dir. Müzikle beş altı yaşlarında iken tanıştı. Yörede "çalıcılık" tabir edilen ve öncelikle bir geçim kapısı olan bu mesleğe babası ile birlikte gittikleri köy düğünlerinde başladı. Ritim ve usul yeteneğini babasının sazı eşliğinde önce darbuka, kaşık, zil çalarak, ardından oyun türkülerine oynayarak eşlik etmek suretiyle geliştirdi. Üzerinde yoğunlaştığı ilk müzik aletleri babasının çalgı grubunda eksikliği hissedilen cümbüş ve kemandır. Kısa bir süre sonra bu sazlarda gösterdiği başarıyla yörede aranan isimler arasına girdi; fakat düşünce ve ruh dünyasını ifadeye en uygun çalgının saz olduğu kanaatiyle babasının temin ettiği sazı bir daha bırakmamak üzere eline aldı ve kısa sürede herkesi şaşırtan bir icra düzeyi yakaladı. Sazın zamanla Neşet Ertaş'ın elinde kazandığı özellik, daha on bir-on iki yaşlarında iken yöre halkının gözünde saz çalanların "Neşet Ertaş ve diğerleri" diye ikiye ayrılmasında kendini gösterir. Sadece çok iyi saz çalıp çok güzel okuyan bir sanatçı değil aynı zamanda hiç kimsenin bilmediği, duymadığı yeni türkülerin farklı bir üslup ve yorumla icracısıdır. Çok küçük yaşlarda söz ve müziği kendisine ait türküleri de çalıp okumaya başladı.

1950'li yılların başlarında TRT Ankara Radyosu'nda canlı olarak yayımlanan, Muzaffer Sarısözen'in yönettiği "Yurttan Sesler" programında, "Geleli gülmedim ben bu cihana" adlı bozlağı solo çalıp okuduğunda yaşı on dört olan Neşet Ertaş'ın ismi o günden sonra ülke genelinde duyulur. Daha sonra 1970'li yılların ortalarına kadar devam eden yirmi yılı aşkın

Neset Ertaş

süre boyunca on beş günde bir "misafir mahallî sanatçı" sıfatıyla Ankara Radyosu'na çağrılarak on beşer dakikalık solo bantlar yaptı. Bu türkülerin bir kısmı anonim olmadığı ve beste özelliği taşıdığı gerekçesiyle dönemin yetkililerince arşiv kayıtlarından silinerek diskotekten çıkarıldı.

İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde geçen sıkıntılı yılların ardından ilk taş plağını, 1957'de İstanbul'da Kadri Şençalar'ın sahibi olduğu Şençalar Plak adına doldurduğunda on dokuz yaşındadır. Okuduğu eser babasına ait, "Neden garip garip ötersin bülbül / Yoksa sen de bahtı karalı mısın?" sözleriyle başlayan bozaktır. İki yıl süren İstanbul macerasından sonra Ankara'da bir hemşehrisine ait Kazablanka Gazinosu'nda çalışmaya başladı. 1960'lı yıllardan itibaren farklı türlere mensup müzisyen ve oyuncuların da yer aldığı konser turneleriyle, ardından tek başına çıktığı konser organizasyonlarında Türkiye'nin bütün şehirlerini ve pek çok ilçesini dolaştı. 1976'da Ankara'da sahnede iken âni bir felç geçirdi. Hacettepe Hastahanesi'nde iki yıl uygulanan fizik tedaviden bir sonuç alınamayınca Almanya'da işçi olarak çalışan ağabeyi Necati Ertaş'ın yanına gitti. Tedavi iki ayda sonuç verince üç çocuğunu da Almanya'ya getirterek sanat hayatını Almanya'da devam

ettirmeye karar verdi. Böylece aralıksız yirmi beş yıl (1979-2003) sürecek olan gurbet hayatı başladı.

Almanya başta olmak üzere, Türk işçilerinin yoğun biçimde yaşadığı Avrupa ülkelerinin hemen bütün şehirlerinde çok sayıda konser verdi. Türk işçilerinin düğünlerine katıldı. Türkiye'de iken çıkarıldığı 33'lük ve 100'den fazla 45'lik plağa Almanya'da doldurduğu yirmi civarında kaset eklendi. CD olarak çıkan albümlerinin sayısı yirmi beş civarındadır. Bugüne kadar plak, kaset ve CD'lere okuduğu türkülerin kesin sayısı bilinmediği gibi bu türkülerin kaçının kendisine ait olduğunun bir dökümü de henüz yapılmadı. 500 civarında olduğu tahmin edilen yayımlanmış türkü kayıtlarının yüzde seksen beşinin söz ve müziği kendisine aittir. Diğerlerinin önemli bir bölümü, babası Muharrem Ertaş'tan kalanlarla söz ve müziği anonim olan çoğu Orta Anadolu yöresine ait çeşitli türküler, bozlaklar, oyun havaları ve halay ezgileridir. 25 Eylül 2012'de vefat eden Neset Ertaş, vasiyeti üzerine Kırşehir'in Bağbaşı mahallesinde bulunan babasının mezarının ayak ucuna defnedilmiştir. 2006 yılında kendisine "TBMM Üstün Hizmet ödülü", 2009 yılında UNESCO tarafından "Yaşayan İnsan Hazinesi ödülü", 2011 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından fahri doktora pâyesi verilmiştir. 2002'de verilmek istenen devlet sanatçılığı unvanını, "Ben milletimin, bu halkın sanatçısıyım; devletin sanatçısı olmayı doğru bulmuyorum" diyerek kabul etmemiştir.

Olağan üstü çalma ve söyleme yeteneği, geleneğe hâkimiyeti, gelenekten kopmadan yeniye yönelmesi, yeni zamanların zevk ve eğilimlerini gözeten diri ve uyanık tecessüsü ile Neset Ertaş hep gündemde kalmış, geniş kitlelerin hayranlığını kazanmış gerçek bir saz ve söz ustası, türküyü ve sazı etkili biçimde terkip eden ender sanatçılardan biridir. Onun sanatı kendi özünü, duygularını ve yaşadıklarını herkesin anlayacağı bir dil ve üslûpla saza, söze dökmesidir. Saz çalma ve söyleme tekniği, yorum gücü, repertuarı, üslûbu, gelecekteki yeri ve konumu, çeşitli yabancı müzikologlar tarafından incelenmiş, üniversitelerde ve konservatuvarlarda tez konusu olmuştur. "Bütün canların Hak olduğu" inancını Bektaşilik penceresinden görüp yorumlayan Ertaş'ın sahne ritüelleri arasında hiç ihmal etmediği davranışlarından biri de eski köy düğünlerinden kalma bir alışkanlıkla elini yere (toprak)

sürüp öptükten sonra kalbinin üzerine koymasındır. Bunun anlamı canlı cansız her şeyin aslı topraktır, toprak Hak'tır ve ondan olan her şey de Hak'ın bir parçasıdır, Hak'ın özünü taşır. Bu düşüncelerini, "Canlı Hak görmek bizim Bektaşiliğimizin de özüdür, karıncadan file kadar bütün canları Hak biliriz. Bütün canların canlı Hak'tır, bir canı incitmek de Hak'ı incitmektir" şeklinde ifade ederdi.

Neşet Ertaş'ın hayatını ve sanatını anlatan ilk kapsamlı çalışma TRT ve Anadolu Folklor Vakfı'nın iş birliğiyle, Bayram Bilge Tokel'in yönetmen Ali Bozkurt'la birlikte hazırladıkları dört bölümden oluşan "Bozkırın Tezenesi" adlı belgeseldir. 2000 yılında hazırlanan bu belgeselden beş yıl sonra gerçekleştirilen ikinci belgesel çalışması ise Can Dünder ve Bayram Bilge Tokel'in birlikte hazırladıkları "Garip" adlı üç bölümlük yapımdır. Ayrıca Bayram Bilge Tokel'in *Neşet Ertaş Kitabı* adlı bir monografi çalışması yayımlanmıştır. Son yıllarda yayımlanmış, hayatını ve sanatını anlatan diğer iki kitaptan biri Haşim Akman'ın *Gönül Dağında Bir Garip* adlı nehir söyleşi, diğeri ise Erol Parlak'ın *Garip Bülbül* adlı kitabıdır (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Bayram Bilge Tokel, *Bağımıza Gazel Düştü*, Ankara 2002, s. 133-135, 142, 158, 165-167; a.mlf., *Neşet Ertaş Kitabı*, İstanbul 2012; a.mlf., *Türküler Kalır*, İstanbul 2012, s. 246, 249-251; Haşim Akman, *Gönül Dağında Bir Garip*, İstanbul 2006; Erol Parlak, *Garip Bülbül*, İstanbul 2013.

RAYRAM BİLGE TOKEL

ERVÂDÎ (الأروادي)

Ahmed b. Süleymân
el-Ervâdî et-Trablusî
(ö. 1275/1858)

Nakşibendî-Hâlidî şeyhi.

Trablusşam vilâyetinin Ervâd kasabasında doğdu. Burada başladığı eğitimini Trablusşam, Dimaşk ve Kahire'de sürdürdü. *el-İkdu'l-ferid* adlı eserinde ilim, tarikat ve din üstadları olarak Hâlid el-Bağdâdî, İbn Âbidîn (Muhammed Emîn), Ahmed el-Halvetî, Muhammed el-Fedâîlî, İbrâhim el-Bâcûrî, Mustafa el-Mübellelât el-Ahmedî, Abdurrahman el-Üşmûnî, Şeyh Abdurrahman el-Küzberî, Şeyh Hâmid el-Attâr, Şeyh Hüseyin ed-Dücânî, Ahmed et-Temimî'nin isimlerini zikreder. Tahsilini tamamladıktan sonra Şam'da müderrislik